

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ (1852-1919)

Holdas téli erdő, 1880-as évek első fele

Olaj, vászon, 124x162 cm

Jelezve jobbra lent: Mednyánszky

Kezdő ár: 7 000 000 Ft / 22 581 EUR

Becsérték: 10 000 000 – 15 000 000 Ft

Estimated value: 32 258 – 48 387 EUR

AUKCIONÁLVA:

- László Vargart 1. árverés, 72. tétel

Mednyánszky fiatal korától kezdve vonzódott a természet misztikus értelmezéséhez. A tájban rejlő misztikumot azonban az életmű egyes szakaszaiban más és más módon élte át és próbálta megjeleníteni. Tájképfestészetének egyre spirituálisabb karakterűvé, egyre tragikusabb hangvételűvé válásban anyja és apja halála jelölte ki a legkorábbi fordulópontokat. Az első jelentős változás az anya 1883-ban bekövetkezett halála után érzékelhető Mednyánszky festői stílusának és témavilágának alakulásában. A halál csontvázakban, élőket megrettentő szellemalakokban megfogalmazott képei az életmű egyedülálló darabjai. Tájképeinek sejtelmes, túlvilági asszociációkat keltő üressége, a halálra utaló hangulati elemek (tél, éjszaka, holdfény stb.) halmozása ennek a korai, kb. az 1889-es, több éves párizsi tartózkodásának kezdetéig tartó korszakának jellemző sajátossága. Misztikus benyomásait Mednyánszky ekkoriban még konkrét tárgyi elemek megjelenítésével próbálta közvetíteni. 1895-re (ez apja halálának éve) jut el oda, hogy kimondja: „a benyomások földi vagy reális bázisa mindinkább megszorítandó”, cserébe „azok intenzitása növelendő.” *A Holdvilágos téli erdő* esetében is nyilvánvaló a látomás „földi bázisa.” A háttérben világító gömbölyded hold konkrét tárgyi karakterét néhány év múlva a sejtelmesen világító fényforrások testetlensége, megfoghatatlansága váltja föl; a tájelemek kidolgozásában az 1880-as évek szinte akadémikus precizitását a 90-es évek végére az izgatottan kezelt felületek, a sokszor szélsőségesen szubjektív formálás veszi át.

„Mednyánszky kompozíciói gyakran alapulnak ellentétes érzelmi hangsúllyal bíró elemek jelképes egybeszővésén. Látomásaiba azokat a filozófikus képzettársításokat és gondolatokat is beleötlötte, amiket érzékeny szelleme a valósághoz fűzött. Értelmezve ábrázolta természetet. Ez az értelmezés rendszerint a szín, a világítás, a légkör tudatos hangulati árnyalásában nyilvánul, de olykor a tárgyi megjelenítés eszközeivel is él.” – írta róla Kállai Ernő 1943-es monográfiájában. *A Holdvilágos téli erdő* esetében is a konkrét élmény látomásos értelmezésével állunk szemben. Lehetnek ilyen tájak, érezhetjük a fák mögött látszódó égbolt sűrű, violás kékségét, ragyoghat ilyen kereken a hold, s lehet épp ilyen az olvadás foltjaitól tarka, havas domboldal, amely mint valami nagy, foltos állat terpeszkedik el a homályosan csillogó szürke vízben. De mégis nyilvánvaló, hogy itt nemcsak egy tájélményről, hanem egy lelki élményről van szó. A halál közeli élményéről, a hidegség, az élettelenség, a síri csend, az éjszaka élményéről. „Mednyánszky szemében az egész élet merő erjedés és ezt a folyamatot az emberben csak a halál, a természetben csak a tél dermedt nyugalma szakítja félbe.” – írta Kállai Ernő a már idézett könyvében. Mednyánszky, s erre naplójegyzetei bőven szolgáltatnak bizonysgot, a természetben, a tájban, sőt az emberi alakban is mindig az „egész élet” képét próbálta megragadni, s azt is általában inkább a pusztulás, lebomlás, a passzivitás, a nagy természettel való eggyéolvadás stádiumaiban. Életművének belső fejlődése – legalábbis bizonyos szempontból – ennek a fajta teljességnek minél közvetlenebb megragadására, a szimbolikus tárgyi motívumoktól való elszakadásra, a legbonyolultabb emberi és társadalmi jelenségeknek is tisztán festői problémaként való feldolgozására irányuló feladatként fogalmazható meg. Ebben a fejlődésben a *Holdvilágos téli erdő* olyan kiváló korai alkotásként helyezhető el, melyben még hatásosan ötvöződik Mednyánszky spirituális tájfelfogása az életműből később egyre inkább eltűnő szimbolizmus elemeivel.

Bellák Gábor

